

1. Referentie

Referentie	Lodewijckx, E. (2005). <i>Kinderen en scheiding bij hun ouders in het Vlaamse Gewest. Een analyse op basis van Rijksregistergegevens</i> . Onuitgegeven onderzoeksrapport, Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudie (Brussel).
Taal	Nederlands
ISBN - ISSN	/
Publicatievorm	Onderzoeksrapport

2. Abstract

Aan de hand van een analyse van rijksregistergegevens wordt antwoord gegeven op de vraag hoeveel kinderen uit de groep 0- tot 17-jarigen een scheiding van hun ouders hebben meegemaakt. De eerste twee delen van dit rapport zijn eerder technisch: de databank en de operationalisatie van 'kinderen van gescheiden ouders' worden toegelicht. Daarna wordt het aantal kinderen geschat dat ooit een scheiding van hun ouders meemaakte, opgesplitst naar type scheiding en woonsituatie na de scheiding. Vervolgens worden de veranderingen tussen 1991 en 2004 nader bekeken. In het afsluitende hoofdstuk tenslotte worden de belangrijkste onderzoeksresultaten voor Vlaanderen gekaderd in een algemene context en vergeleken met andere onderzoeksresultaten. Op het eind worden enkele beleidsaanbevelingen.

3. Trefwoorden

Thema('s)	Gezin
Trefwoord(en)	Echtscheiding, gezinsvormen

4. Onderzoeker

Opdrachtgever	Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (Inge Vervotte)
Onderzoeker(s)	Edith Lodewijckx Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudie (CBGS) Markiesgebouw Markiesstraat 1 1000 Brussel Tel: 02 / 553.35.69 Fax: 02 / 553.35.57 cbgs@wvc.vlaanderen.be www.cbgs.be

5. Onderzoeksvraag

Onderzoeksvraag	Hoeveel kinderen hebben een scheiding van hun ouders meegemaakt?
Hypothesen	/

6. Methode

Onderzoeksmethode	Kwantitatief onderzoek met een interpretatieve analyse van Rijksregistergegevens uit twee soorten rijksregisterbestanden: de jaarlijkse rijksregisterbestanden van 1991 tot 2004, aangevuld met het uitgebreide rijksregisterbestand die de situatie op 1 januari 2004 voor het Vlaamse Gewest beschrijft aan de hand van de historische burgerlijke staat, de nationaliteitsgeschiedenis en informatie over de laatste wijziging in het huishouden. In dit werkdocument zijn de
-------------------	--

	analyses zo veel mogelijk uitgevoerd op het uitgebreide rijksregisterbestand. Voor de analyses inzake veranderingen in tijd en verschillen tussen de gewesten werden de jaarlijkse rijksregisterbestanden gebruikt. De status “kind van gescheiden ouders” werd geoperationaliseerd aan de hand van de woonsituatie van de kinderen in 2004 en de verwantschapsrelaties van elk kind met de referentiepersoon van het huishouden en zijn of haar partner (voor beide werd de historische burgerlijke staat nagegaan). Voor kinderen uit éénoudergezinnen (al dan niet met een stiefouder) werd de geboortedatum van het kind binnen de historische burgerlijke staat van de ouder bekeken.
Onderzochte groep	In dit werkdocument heeft men zich beperkt tot de 0- tot 17-jarigen omdat vanaf 18 jaar een steeds groter aandeel jongeren een eigen huishouden heeft. In totaal werden de bruikbare rijksregistergegevens van 1.205.860 kinderen en jongeren geanalyseerd.
Bereik	Regionaal (Vlaamse Gewest)

7. Resultaten

Woonsituatie	- Drie vierde van de 0- tot 17-jarigen woont anno 2004 bij een gehuwd paar: 70% woont met de beide biologische ouders samen, 3% met een biologische ouder en een stiefouder, voor de overige 2% is de verwantschap met één van de huwelijkspartners onduidelijk (waarschijnlijk stiefkinderen). - 9% van de 0- tot 17-jarigen woont bij een ongehuwd paar: ruim 3% woont met beide biologische ouders samen, ruim 3% woont met één ouder en een stiefouder en voor de overige 2% is het onduidelijk of er sprake is van een stiefouder. - Meer dan 11% van alle kinderen woont bij een alleenstaande moeder en bijna 2% van bij een alleenstaande vader. Als kinderen bij een alleenstaande ouder wonen, gaat het bijna altijd om hun eigen vader of moeder. - 3% van alle kinderen woont in een ander type huishouden, 1% maakt deel uit van het huishouden van (één van) de grootouder(s).
Scheiding	- Naar schatting maakte minimaal 20% en maximaal 24% van de 0- tot 17-jarigen een scheiding van de ouders mee. De meest waarschijnlijke schatting bedraagt 20,8% of circa 250.000 kinderen en jongeren in het Vlaamse Gewest. Bijna vier vijfde van alle 0- tot 17-jarigen maakte nooit een scheiding van de ouders mee. - Hoe ouder de kinderen zijn, hoe groter de kans dat zij een scheiding van hun ouders meemaakten: 10% van de 0- tot 2-jarigen versus bijna 26% van de 12- tot 17-jarigen. Bij jongere kinderen gaat het vooral over een scheiding van de ouders die niet met elkaar gehuwd waren. Dit moet worden geïnterpreteerd in het licht van de toename van het aantal geboorten buiten het huwelijk. - Van alle 0- tot 17-jarigen die een echtscheiding meemaakten, was 44% jonger dan 6 jaar en nog eens 43% jonger dan 12 jaar op het ogenblik van de echtscheiding. Bovendien worden kinderen op een steeds jongere leeftijd geconfronteerd met een echtscheiding van hun ouders.
Gezins- en woon-situatie bij scheiding	- De ruim 20% kinderen met scheidingservaring kunnen worden opgedeeld in 11% kinderen waarvan de ouders uit de echt scheiden, 3% kinderen waarvan de ouders feitelijk gescheiden leven en bijna 6% kinderen waar de ouders niet gehuwd waren en uit elkaar gingen. - Kinderen die buiten een huwelijk werden geboren, hebben een hogere kans om een gezinsontbinding mee te maken dan kinderen die binnen een huwelijk werden geboren. - 44% van de kinderen die jonger waren dan 14 jaar op het moment van de echtscheiding woont vier jaar na de echtscheiding samen met één ouder en een stiefouder (die al dan niet gehuwd zijn met elkaar). 26% van de kinderen woont binnen de 12 maanden met een stiefouder samen. Over de kinderen van wie de ouders niet gehuwd waren, zijn geen gegevens beschikbaar omdat de datum van de scheiding ontbreekt. - Hoe jonger de leeftijd waarop kinderen een echtscheiding van de ouders meemaken, hoe groter de kans om na enkele jaren in een nieuw samengesteld gezin te wonen. Ook naarmate er na de echtscheiding meer jaren verstreken zijn, wonen er verhoudingsgewijs meer kinderen met een stiefouder samen. - Kinderen die na de echtscheiding bij de vader achterblijven, hebben een grotere kans om na enkele jaren met een stiefouder samen te wonen. Kinderen daarentegen die na een echtscheiding bij de moeder wonen, maken verhoudingsgewijs meer deel uit van een éénoudergezin.
Scheidingservaring in toekomst	De jongere geboortecohorten zullen in de nabije toekomst meer met een scheiding van de ouders te maken krijgen. Immers, in jongere geboortecohorten zijn er meer kinderen die

	op dezelfde leeftijd reeds een scheiding meemaakten dan in oudere geboortecohorten. Daarnaast heeft een hoger aandeel kinderen uit de jongere geboortecohorten een decohabitatatie van de niet gehuwde ouders meegemaakt.
Scheiding volgens gewesten en gemeenten	- De hoogste concentraties kinderen met gescheiden ouders komen voor in de (groot)-steden, de kuststreek en rond het Brussels Hoofdstedelijke Gewest. Het aandeel kinderen met gescheiden ouders varieert tussen de gemeenten van 8% tot 35%. De gemeentelijke verschillen in het aandeel kinderen met gescheiden ouders namen wel af in de periode 1991-2004. - Het Vlaamse Gewest vertoont een 'traditioneler' patroon dan de andere gewesten: het aandeel kinderen met gescheiden ouders is hoger in het Brusselse Hoofdstedelijke en in het Waalse Gewest.
Overlijden van één van de ouders	- Van 1% van alle kinderen overleed één van de ouders. Dit komt meer voor bij oudere dan bij jongere kinderen: 0,1% van de 0-tot 2-jarigen versus 2,2% van de 12- tot 17-jarigen. Kinderen worden vaker met het overlijden van vader dan met het overlijden van moeder geconfronteerd. De leeftijd van het kind bij het overlijden van één van de ouders verandert niet over de opeenvolgende geboortecohorten. - De kans om als kind na vier jaar samen te wonen met een ouder en een stiefouder is bijna vijf keer zo groot na een echtscheiding dan na een overlijden.

8. Publicaties op basis van hetzelfde onderzoek

/

9. Samenvatting

In opdracht van de Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin werd door het Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudie in 2005 een onderzoek gestart naar het aantal kinderen in scheidingssituaties en naar de effecten van een scheiding op de woonsituatie van kinderen en ouders. Onder scheiding wordt hier verstaan "gezinsontbinding door het uit elkaar gaan van de ouders".

Officiële bevolkingsstatistieken geven geen antwoord op de vraag hoeveel kinderen een scheiding van hun ouders meemaken. In dit werkdocument, het eerste in de reeks "Onderzoeksproject Scheiding", wordt op basis van rijksregistergegevens voor alle 0- tot 17-jarigen het aantal scheidingen de ouders geschat. Hiervoor werd eerst de status "kind van gescheiden ouders" geoperationaliseerd aan de hand van de woonsituatie van de kinderen in 2004 en de verwantschapsrelaties van elk kind met de referentiepersoon van het huishouden en zijn of haar partner (voor beide werd de historische burgerlijke staat nagegaan). Voor kinderen uit éénoudergezinnen (al dan niet met een stiefouder) werd de geboortedatum van het kind binnen de historische burgerlijke staat van de ouder bekeken.

De analyses van de rijksregistergegevens geven aan dat iets meer dan 20% van de 0- tot 17-jarigen in het Vlaamse Gewest op 1/1/2004 een scheiding van de ouders heeft meegemaakt. Hoe ouder de kinderen zijn, hoe groter de kans is dat zij een scheiding van hun ouders meemaakten; bij jongere kinderen gaat het vooral over een scheiding van de ouders die niet met elkaar gehuwd waren. Oudere kinderen hebben verhoudingsgewijs ook meer dan jongere kinderen hun vader of moeder door overlijden verloren. Na een scheiding of het overlijden van één van de ouders, leven niet alle kinderen bij een alleenstaande ouder: er worden hersamengestelde gezinnen gevormd met stiefouders.

Een vergelijking van de rijksregistergegevens van 1991 tot 2004 toont aan dat kinderen op steeds jongere leeftijd geconfronteerd worden met een echtscheiding van hun ouders. In de nabije toekomst zullen er steeds meer kinderen mee te maken krijgen.

Tenslotte wordt in dit werkdocument benadrukt dat het met het oog op het algemene welzijn van kinderen en rekening houdend met het toenemende aantal scheidingssituaties, belangrijk is dat de leefsituatie van kinderen op een systematische wijze wordt opgevolgd. Er wordt gepleit voor een betere registratie en een grotere toegankelijkheid van de rijksregistergegevens voor wetenschappelijk onderzoek.